

MÖDRAR MED INTELLEKTUELL FUNKTIONSNEDSÄTTNING

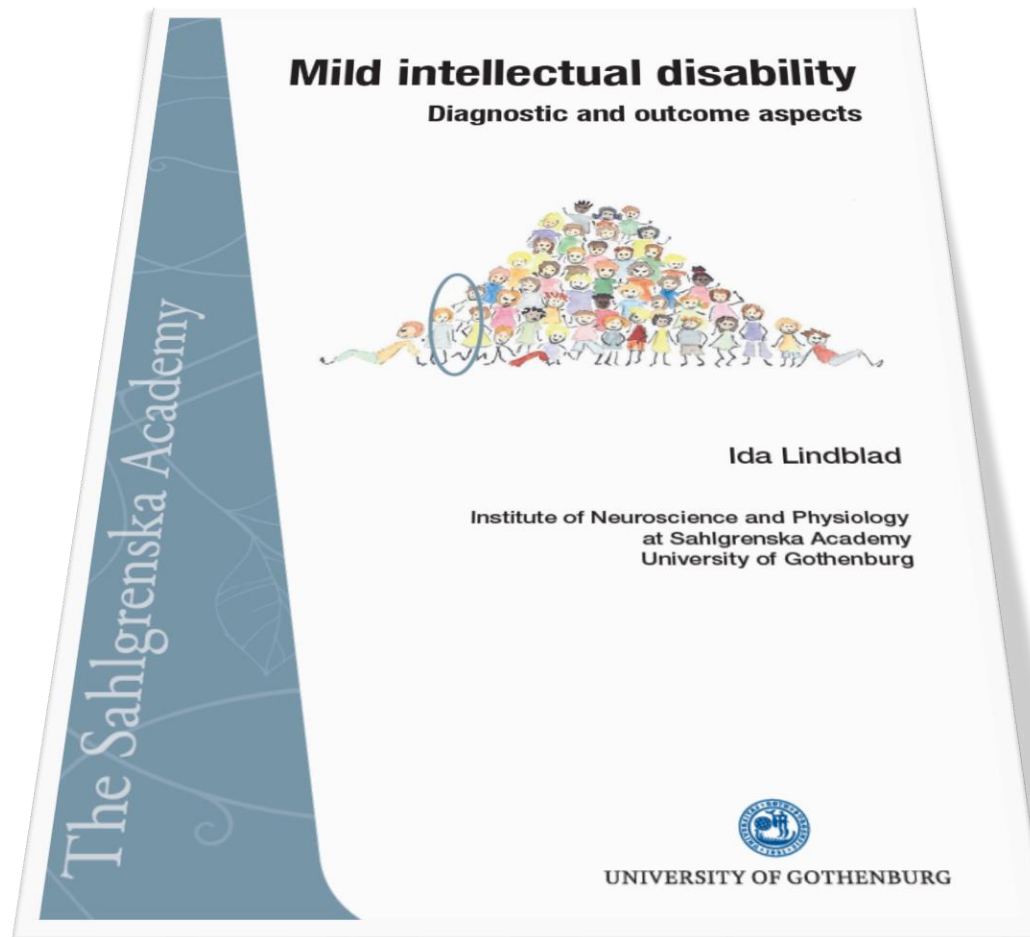
- DUBBLA RISKER FÖR BARNET

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Gillbergcentrum
Sahlgrenska Akademien

Mödrar med intellektuell funktionsnedsättning – särskilda svårigheter relaterade till föräldraskap

Att ha en intellektuell funktionsnedsättning innebär:

- Det blir svårare att automatiskt hitta lösningar på problem man ställs inför. För föräldrar handlar det till exempel om förmågan att skapa rutiner som ger trygghet och säkerhet åt barnet och om att barnet ska få tillräckligt med näringsriktig mat, på bestämda tider.
- Att det blir allt svårare ju äldre barnet blir att kunna ge stimulans till barnet.
- Svårigheter att generalisera kunskaper, det vill säga att översätta kunskaper till olika sammanhang. Detta innebär att kunskaper om vad barnet behöver är svårt att översätta till flera sammanhang, och att förstå vad barnet behöver i olika åldrar.

Intellektuell funktionsnedsättning och föräldraskap

”Support is typically needed to raise a family”

DSM-5 (2015)

Andra samtidiga funktionsnedsättningar – ESSENCE – hos individer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning

- Gillberg och medarbetare fann att 57% av skolbarn med lindrig utvecklingsstörning hade adderade psykiatriska tillstånd
(Gillberg et al., 1986)
- Ökad risk för psykiatriska tillstånd vid intellektuella svårigheter
(Emerson, 2003)
- ADHD symtom finns i högre grad hos barn med intellektuella svårigheter
(Fernell & Ek, 2010; Simonoff et al., 2007)
- Ca 50% av barnen med lindrig intellektuell funktionsnedsättning hade uttalade exekutiva problem/ADHD
(Lindblad et al., 2011)

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Föräldrar inom ESSENCE

I den statliga föräldrastödsutredningen (SOU 2008:131) konstateras att det finns flera olika föräldragrupper, däribland föräldrar med intellektuella funktionshinder, som inte kan tillägna sig det generella föräldrastödet

Barn till föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning - tidigare forskning

- 45% av barnen till mödrar med intellektuell funktionsnedsättning var omhändertagna
(Gillberg & Geijer-Karlsson, 1983)
- Ökad risk för barn till föräldrar med utvecklingsstörning att bli utsatta för misshandel, försummelse, fysiska och sexuella övergrepp
(Sullivan & Knutson, 2000)
- Hög risk för försummelse
(Seagull and Scheurer, 1986)
- Misshandel vanligare om förälderns begåvning är lägre än barnets
(Accardo and Whitman, 1990)
- Barn till föräldrar med utvecklingsstörning riskerar att ej få adekvat omvårdnad och skydd
(Seagull and Scheurer, 1986)

Föräldraförmågan vid intellektuell funktionsnedsättning

Studie i Nederländerna från 2007:

- 59 föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning
(25 familjer, barnens medelålder var 9 år)
- Professionella bedömde föräldraförmågan:
 - 33 % av föräldrarna bedömdes ta hand om barnen på ett adekvat sätt
 - 51 % av föräldrarna bedömdes inte kunna ta hand om barnen på ett adekvat sätt
 - 16 % kunde inte bedömas avseende föräldraförmågan

(Wilems et al., 2007)

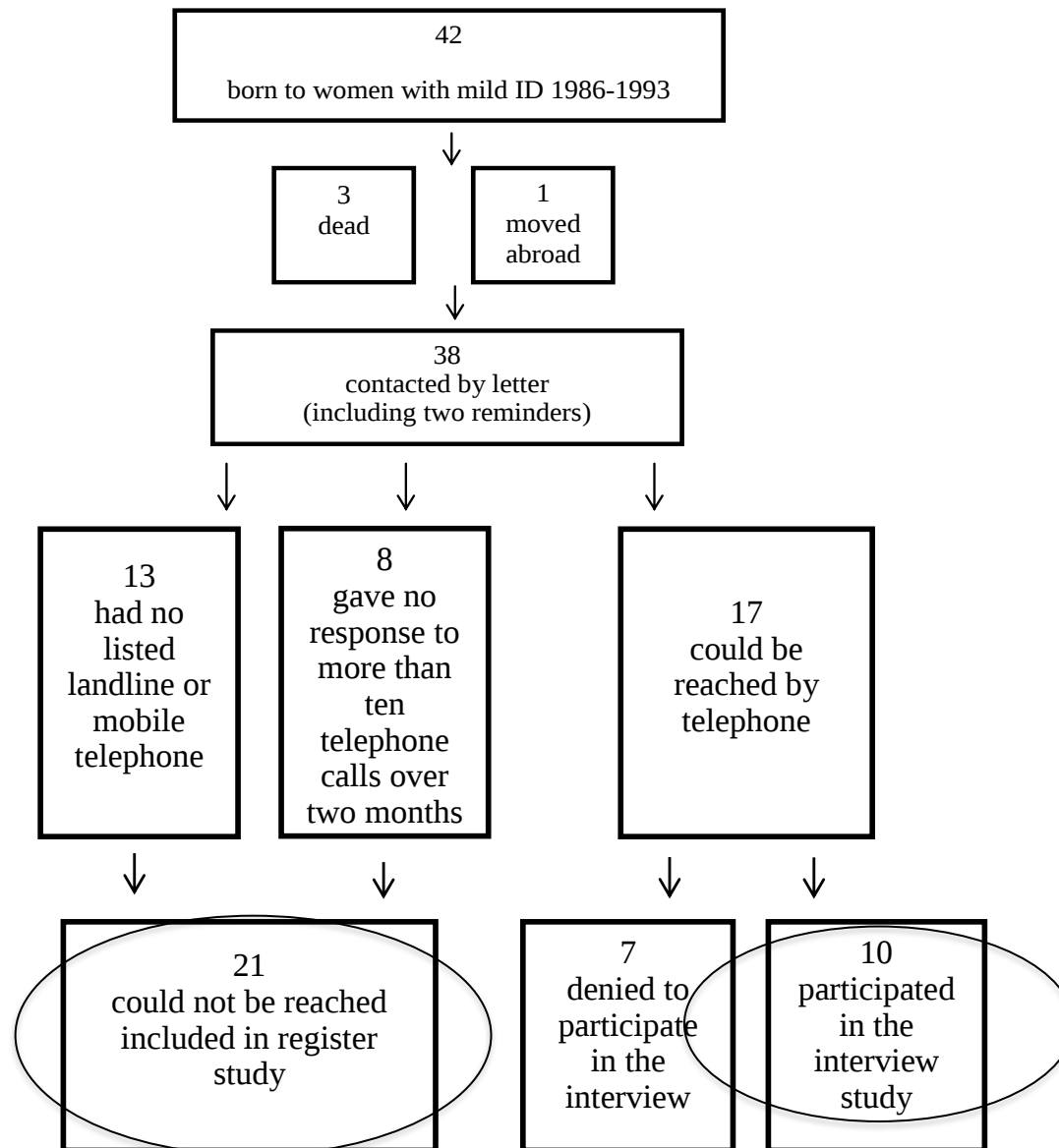
Föräldrar inom ESSENCE

Myndigheten för delaktighet (2017) enkät om föräldraskap:

- 33 % av föräldrarna uppger att de har haft behov av stöd i sitt föräldraskap på grund av sin funktionsnedsättning
- 10% uppger att de fått det stöd de är i behov av

Studie: Barn till mödrar med intellektuell funktionsnedsättning

Barn till mödrar med intellektuell funktionsnedsättning

- 35% av barnen hade själva intellektuell funktionsnedsättning
- 29% av barnen hade själva ADHD

(Lindblad et al., 2014)

Barn till mödrar med intellektuell funktionsnedsättning - intervjustudie

- 4/10 hade växt upp hos biologisk förälder
- 6/10 rapporterade övergrepp och/eller försummelse
- 4/10 rapporterade att de inte fick något stöd eller att det fanns någon viktig person under barndomen
- 1/10 rapporterade en oproblematisk barndom, hade vuxit upp hos en nära släkting

Barn till föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning – registerstudie

- 7% av barnen hade avlidit före 7 års ålder dvs det var 10 ggr högre dödlighet jfm för barn i allmänhet
- 52% av barnen hade inte vuxit upp heltid med sin biologiska mor
- 16% hade blivit utsatta för sexuella övergrepp
- 19% var vid tiden för uppföljning registrerade inom kriminalvården

Studie från Uppsala: Barn (0-7 år) till mödrar med intellektuell funktionsnedsättning

Lider i högre grad av:

- Psykisk sjukdom
- Kroniska sjukdomar (astma, allergi)
- Epilepsi
- Intellektuell funktionsnedsättning

Har i större utsträckning utsatts för:

- Olycksfall
- Våld
- Barnmisshandel
- Död

Hur många barn har en förälder med intellektuell funktionsnedsättning?

- SOU rapport från 1998 anger att det föds 1-2 barn per län och år till en mamma med lindrig intellektuell funktionsnedsättning dvs 300-400 barn i landet
- Studie i Tierp (2006) visade att det fanns 50 barn (1,3%) (0-16 år) födda till en/två föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning (av totalt ca 3700 födda barn) vilket skulle innebära att det finns ca **27 000 barn** i landet som är mellan 0-17 år!

Socialstyrelsens sammanfattning av forskningsläget (2005)

Forskarna är (...) överens om att barn som lever med föräldrar med utvecklingsstörning ska betraktas som en riskgrupp och att dessa barn och föräldrar behöver kontinuerliga stödinsatser

Barn i behov av stöd och skydd

- 32 600 barn placerade utanför hemmet av socialtjänsten och av dem 70% på grund av brister i hemsituationen
- 28 av 149 kommuner har insatser riktade till barn och ungdomar till föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning
 - 74% stöd i form av stöd/kontaktfamilj
 - 71% familjehemsplacering
 - 3 kommuner angav att de hade föräldrastödsprogram till föräldrarna då brister uppstod i familjen

(Statens folkhälsoinstitut, 2010:10)

Samarbetsprojekt: Mitt vuxenliv – Livskunskap” (”Mitt bästa jag”)

- Projektet syftar till att ge ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning rätten att göra informerade val - eleverna får tillgång till konkret och begriplig kunskap om vad det innebär att få barn
- Projektet ska utforma en kurs för gymnasiesärskolan om föräldraskap samt skapa en utbildning på webben om föräldraskap
- Materialet ska kunna användas i skolan och på fritiden av unga personer med intellektuell funktionsnedsättning som vill veta mer om hur det är att vara förälder
- Eleverna får utbildning om föräldrakunskap, ekonomi, bostad och arbete och praktiska övningar med hjälp av en datorstyrd docka, ”Real-Care-Baby” simulator
- Tierps kommun har haft stora framgångar med projektet som lett till att skapa diskussioner och tid för reflektion och kraftigt minskade, om några, tonårsgraviditeter i målgruppen

Intellektuell funktionsnedsättning och föräldraskap, en påbörjad studie vid GNC

- Registerstudie: Uppföljning av unga vuxna med diagnostiserad intellektuell funktionsnedsättning under barndomen och deras barn
 - Individer från en populationsbaserad studie från 1996 (Fernell)
 - 82 individer
 - Födda 1979-1985
 - Skolgång
 - Social situation
 - Familjebildning
 - Föräldraförmåga
 - Förvärvsarbete
 - Kontakter med sjukvård och psykiatri

Take home message:

Föräldraskap vid intellektuell funktionsnedsättning innebär dubbla risker i dubbel bemärkelse

- Intellektuell funktionsnedsättning och ESSENCE – ökad risk för fler svårigheter hos föräldern med lindrig intellektuell funktionsnedsättning
- Intellektuell funktionsnedsättning/ESSENCE och ärftlighet - ökad risk för intellektuell funktionsnedsättning och fler samexisterande svårigheter hos barnet vilket ställer ännu högre krav på föräldraförmågan

Intellektuell funktionsnedsättning - stora utmaningar i föräldraskapet

- Egen funktionsnedsättning
- Ökad risk att få barn med egna funktionsnedsättningar
- Bristande stöd från samhället

Intellektuell funktionsnedsättning och föräldraskap – vi vet mycket – vad gör vi?

- När föräldern misslyckats i sin föräldraroll ges stöd av socialtjänsten
- Det finns inget som reglerar det ofrånkomliga kravet att förebyggande stödinsatser måste ges

